

GLEDALIŠKI LIST

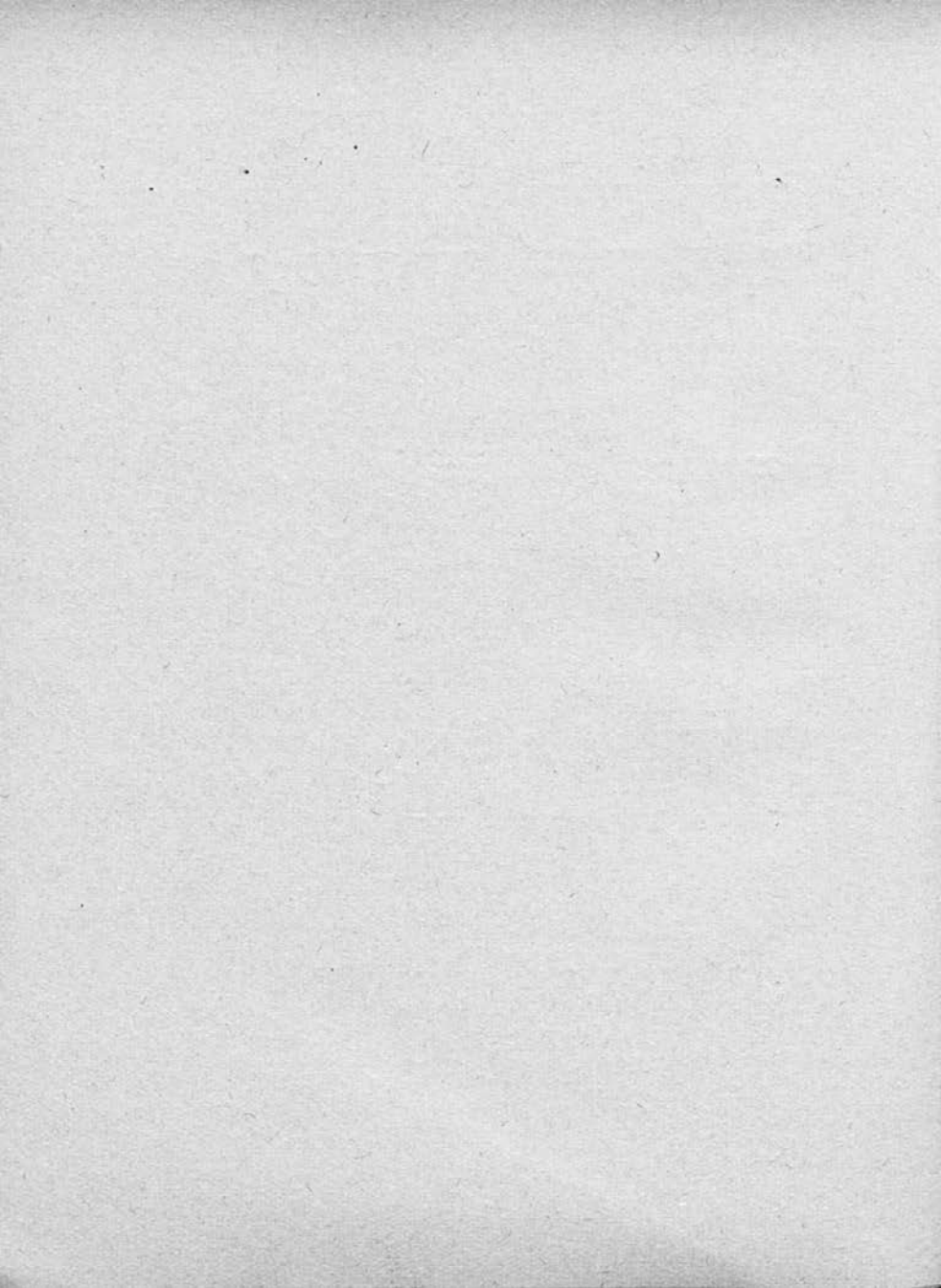
Narodnega gledališča v Ljubljani

1941-42

DRAMA

G. A. DE CAILAVET, ROBERT DE FLERA,
ETIENNE REY:

11 LEPA PUSTOLOVŠČINA

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI
1941-XIX. 42-XX. DRAMA Štev. 11

G. A. DE CAILAVET, ROBERT DE FLERA, ETIENNE REY:

LEPA PUSTOLOVŠČINA

PREMIERA 23. JANUARJA 1942-XX.

»Lepa pustolovščina« je delo znanih strokovnjakov francoske bulvarne komedije, ki je v svojih najboljših primerkih, med katere spada tudi nocojšnja veseloigra, književno blago za razvedrilo in zabavo gledališkega občinstva, izdelano z bistro in živahno spretnostjo in z gladkim okusom. Prava domovina te lahkotne literarne zvrsti je nekdanji, predvojni Pariz, ki je proizvode te vrste pogosto uprizarjal v svojih manjših, tako imenovanih bulvarnih gledališčih. Umetniška zahtevnost njihovih avtorjev na splošno ni bila velika. Zadovoljevali so se z igrami prikupnih zgodb, ki vzbujajo brezskrbno in površno veselost, in s tekočim dialogom brez tehnejše izrazitosti, a vendarle polnim nemirne in lahkomišelnosti francoske duhovitosti.

»Lepa pustolovščina« je docela v skladu z duhom in smislom svoje zvrsti. Z vso svojo vsebino, zgodbo in obliko nima drugega namena, kakor prijetno zabavati. S tem sta v glavnem označena že tudi njen humor in raven njene komike. Smešnih značajev v njenem

osebju ni, razen enega, nekakšnega junaka in fanatika neznatnosti in drobnega redu, — toda še ta je prav za prav potisnjen nekoliko v ozadje. Vse ostale osebe imajo morda tu in tam kako smešno lastnost, v celoti pa so preprosti in v komediografskem smislu brezbarvni pojavi, dasi so človeško risani spretno in živo. Vsa komika te vesele igre nastaja iz situacij. Te pa so izvirne in resnično zabavne. Višji življenjski znatiželjnosti seveda ne nudijo več kot bistro izumljeno sestavo znanih in preprosto pojmovanih človeških osebnosti.

Lahka in zabavna komedija ima v francoski književnosti dolgo zgodovino in sega v preteklost vsaj do Molièra in do njegovih bufonij, ki pa se od bulvarne komedije neizmerno razlikujejo po svoji svobodnejši fantaziji, po svoji udarni komiki in po svoji žlahtni in dognani obliki. Bližji tej zvrsti je Marivaux, dasi je po čvrstosti zgradbe, po strnjenosti ter strogosti dejanja še pravi klasik, četudi njegova psihološka jasnost in prodirnost daleč zaostajata za Molièrom. Pravi izvor bulvarne komedije pa je prav za prav vau-deville s svojim velikim mojstrom Scribe-om, zakaj za njim je bilo treba samo še francoskega naturalizma, ki je komediografom pokazal nove snovi in jim zrahljal obliko, zgrajeno po miselnosti in receptu Scribe-a privzeli so še nekaj meščanske sentimentalnosti in bulvarna komedija je bila dognana in je naglo zavzela francoske in tuje odre.

Kot boljši primerek svoje vrste zabava »Lepa pustolovščina« gledalca dostojno in živo; vzbuja mu vredno zanimanje za usodo štirih, petih oseb, ki so zapletene v ljubavno oziroma svadbeno prigodo. To zanimanje je tembolj vredno, ker gre za usodo prikupne mlade ljubezni in za srečo dveh ljubeznivih mladih ljudi. Čistega komedijskega zapleta veseloigra nima. Prvo dejanje, ki je skoraj dramsko napeto, odloči usodo in vse, kar je v tej zgodbi važnega.

Ostali dve dejanji pa samo zapleteta in razpleteta komedijsko zadrego, zasnovane na triku z zamenjavanjem oseb. Tipično francoska sta v delu situacija, ki nastane z zamenjavo moža z ljubimcem, in okusom, s katerim se ta dokaj kočljivi položaj razjasni in razreši.

J. Vidmar

Spomini Stanislavskega

(Iz knjige »Igralčevo delo na samem sebi«)

Maloletkova je odšla za kulise, Torcovu pa niti na misel ni prišlo, da bi iglo zatikal, marveč je igralko kako minuto pozneje pozval na oder. Planila je skozi vrata, kakor da bi jo bil kdo pahn timer; pritekla je v ospredje, planila takoj nazaj, se zgrabila z obema rokama za glavo in se zvijala do groze... Nato je zdrvela v nasprotno stran, zgrabila zastor, ga obupno stresla in vtaknila glavo vanj. To je izražalo iskanje igle. Ko je ni našla, je spet planila za kulise, stiskajoč krčevito roke k prsim, kar je očitno pomenilo tragiko položaja.

Vsi, ki smo sedeli v parterju, smo s težavo zadrževali smeh.

Kmalu nato je Maloletkova z zmagoslavnim obrazom pritekla z odra v parter. Oči so ji blestele in rdečica ji je zalivala lica.

»Kako ste se počutili?« — je vprašal Torcov.

»Duša draga! Imenitno! Sama ne vem, ampak imenitno... Ne morem, ne morem vam povedati. Tako sem srečna!« — je vzklikala Maloletkova, sedela, vstajala in si stiskala lica. — »Tako sem čutila, tako zelo!«

»Hvala bogu!« — jo je bodril Torcov. — »Kje pa je igla?«

»Ah, da; pozabila sem...«

»Čudno«, je dejal Torcov. — »Tako zelo ste jo iskali, pa ste jo pozabili.«

Preden smo se zavedeli, je bila Maloletkova spet na odru in je prebirala gube na zastorih.

»Toda vedite,« — jo je opozoril Torcov, — »če jo najdete, ste rešeni in lahko nadaljujete s študijem, če ne, je vsega konec: izključeni boste.«

Njen obraz se je mahoma zresnil. Zajedla se je z očmi v zastor in je pričela pozorno, sistematično pregledovati vse gube na zavesi.

Zdaj je iskala drugače, brezprimerno počasneje, in vsi smo bili preverjeni, da Maloletkova ne izgublja časa zaman in da je resnično razburjena in zaskrbljena.

»Ljudje božji! Kje pa je? Ni je!« — je rekla polglasno. — »Ni je!« — je obupano in začudeno vzkliknila, ko je pregledala vse gube.

Na njenem obrazu se je izrazil nemir. Stala je kakor vkošana, z očmi uprtimi v eno točko. Opazovali smo jo z zadržanim dihom.

»Sugestivna je!« — je polglasno dejal Torcov Ivanu Platonoviču.

»Kako vam je bilo zdaj, pri drugem iskanju?« — je vprašal Maloletkovo.

»Kako mi je bilo?« — je leno ponovila. — »Ne vem, iskala sem pač,« — je rekla po kratkem ramišljanju.

»To je res, zdaj ste iskali. Kaj pa ste počeli poprej?«

»O! Prej! Razburjena sem bila, strahota, kaj vse sem preživela! Saj ne morem! Ne morem povedati!« — si je z navdušenjem in ponosom klicala v spomin, zardevala in se razvnela.

Katero izmed obeh stanj na odru pa je bilo prijetnejše? Prvo, ko ste begali in trgali zaveso, ali drugo, ko ste iskali mirneje?«

»Jasno, da prvo!«

»Ne. Ne skušajte nas prepričati, da ste prvič res iskali iglo,« — je rekel Torcov. — »Niti mislili niste nanjo, temveč ste hoteli samo trpeti, — zaradi trpljenja samega. Zdaj, drugič, ste resnično iskali.

Vsi smo to jasno videli, razumeli in smo verjeli, da sta vaše začudenje in zmedenost utemeljena. Zato vaše prvo iskanje ni vredno piškavega oreha; bilo je običajno igralsko spakovanje. Drugo iskanje pa je bilo popolnoma dobro.«

Ta sodba je Maloletkovo docela osupnila.

»Nesmiselno beganje na odru ni potrebno,« — je nadaljeval Torcov. — »Na odru ne smete ne begati zaradi beganja samega, ne trpeti zaradi trpljenja samega. Tam ne smete biti dejavni »na sploh«, zaradi dejavnosti same, temveč morate ravnati *utemeljeno, smotrno in tvorno*.«

»In resnično,« — sem pristavil jaz.

»Resnična dejavnost je ravno tista, ki je utemeljena in smotrna,« — je pripomnil Torcov. — »Torej«, — je nadaljeval, — ker je treba na odru ravnati resnično, pojdite vsi na oder in ... delajte.«

Šli smo gori, a dolgo nismo vedeli, kaj početi.

Na odru je treba ravnati tako, da narediš vtis, toda jaz nisem mogel najti zanimivega početja, ki bi bilo vredno gledalca. Zato sem jel ponavljati Othela, a sem kmalu sprevidel, da se spakujem kakor na produkciji, in sem opustil igro.

Puščin je igral generala, nato kmeta. Šustov je sedel na stol v hamletski pozi in je izražal nekakšno bol in nekakšno razočaranje. Veljaminova je koketirala, Govorkov pa ji je razodeval ljubezen, kakor se to predstavlja povsod na svetu.

Ko sem pogledal v daljini kot odra, kamor sta se izgubila Umnovih in Dimkova, sem skoraj vzkliknil; zagledal sem njuna blede, napeta obraza z otrplimi očmi in odrevenelim telesom. Spoznal sem, da igrata Ibsenovega »Branda«, in sicer »prizor s pleniciami«.

»Zdaj pa poglejmo, kaj ste nam sedaj pokazali,« — je rekel Torcov. — »Prišel bom z vami,« — se je obrnil Arkadij Nikolajevič k meni, — »in z vami in z vami,« — je pokazal Maloletkovo in Šu-

stova. — »Sedite na tele stole, da vas bom bolj videl, in skušajte čutiti to, kar ste zdajle predstavljali: vi — ljubosumnost, vi — trpljenje in vi — žalost.«

Sedli smo in si prizadevali vzbuditi v sebi določena čustva, a ni se nam hotelo posrečiti. Ko sem hodil po odru ter predstavljal divjaka, nisem opazil smešnosti svojega početja, ki sem ga uganjal s popolnoma prazno notranjostjo. Ko pa so me posadili in sem ostal brez vnanjega spakovanja, sta mi postala nesmiselnost in neizvršljivost naloge očitni.

»Kako mislite,« — je vprašal Torcov, — »ali je mogoče sesti na stol in meni nič, tebi nič zahoteti čutiti ljubosumnost, razburjenje ali žalost? Ali si je mogoče zaukazati tako »stvarjalno dejanje«? Zdaj ste to poskusili, a ni vam šlo, čustvo ni zaživelo in zato ste ga morali potvarjati, kazati na svojem obrazu preživljanje, ki ga ni bilo. Čustva ni mogoče iztisniti iz sebe; ni mogoče biti ljubosumen, zaljubljen in užaloščen zaradi ljubosumnosti same, zaradi ljubezni in trpljenja samega. Čustva ni smeti posiljevati, zakaj to se konča s prezoprnim igralskim spakovanjem. Zato puščajte pri izbiranju dejanja čustvo pri miru. Pojavi se samo po sebi zaradi nečesa, kar se je zgodilo poprej in kar izzove ljubosumje, ljubezen, trpljenje. Vidite, o tem, kar je bilo poprej, je treba z vso zbranostjo premišljati in si ga ustvarjati okrog sebe. O rezultatu pa ne imejte nobene skrbi. Potvarjanje strasti, kot pri Nazvanovu, Maloletkovi in Šustovu; potvarjanje lika, kakor pri Puščinu in Vjuncevi; mehanika, kakor pri Veselovskem in Govorkovu, — vse to so v našem poklicu zelo razširjene zmote. Zagreši jih vsakdo, ki se je privadil na odru predstavljati, po igralsko agirati in se spakovati. Pravi igralec ne sme posnemati vnanjih izrazov strasti, ne sme kopirati zunanjih likov, ne sme igrati mehanično po igralskem ritualu, temveč mora resnično in človeško živeti. Ni mogoče igrati strasti in

likov, temveč treba je delovati pod vplivom strasti in v liku.

»Kako pa naj igramo na praznem odru, kjer je samo nekaj stolov?« — so se izgovarjali učenci.

»Saj; prav gotovo, če bi nastopali med kulisami in pohištvom, pred kaminom in mizami s pepelniki in z vsem potrebnim!... Potem bi stvar šla!« — je trdil Vjuncev.

»Dobro!« — je rekel Arkadij Nikolajevič in je odšel iz razreda.

* *

Danes so bile ure naznačene v prostorih šolskega odra, toda glavna vrata v dvorano so bila zaklenjena. Toda ob določenem času so nam odprli druga vrata, ki vodijo naravnost na oder. Ko smo prišli tja, smo se vsi začudili, zakaj znašli smo se v predsobi. Za njo je bil toplo opremljen salon. Salon je imel dvoje vrat: ena so držala v majhno jedilnico in v spalnico, skozi druga pa smo prišli na hodnik, na katerega levi strani je ležala bogato razsvetljena dvorana. Celo stanovanje je bilo predeljeno deloma z blagom, deloma s stenami raznih odrskih kulis. Pohištvo in rekviziti so bili tudi zbrani iz repertoarnih komadov. Zastor je bil spuščen in je bil zastavljen s pohištvom, da je bilo težko uganiti, kje sta rampa in odrski portal.

»Vidite to je celo stanovanje, v katerem lahko celo živite, ne samo agirate,« — je dejal Arkadij Nikolajevič.

Ker nismo čutili odra, smo se vedli domače, kakor v življenju. Pričeli smo z ogledovanjem sob, nato pa si je vsak izbral kak topel kotiček in prijetno družbo in pričeli so se pogovori.

Torcov nas je opozoril, da se nismo zbrali za razgovore, temveč za pouk.

»Kaj pa naj počnemo?« — smo vprašali.

»Isto kot včeraj,« — je dejal Arkadij Nikolajevič. — »Treba je resnično, utemeljeno in smotrno agirati.«

Toda stali smo in nihče se ni ganil.

»Reči moram, prav res... samo kako... kako naj človek prične na vsem lepem smotrno agirati?« — je dejal Šustov.

»Če ne morete agirati na vsem lepem, storite to radi česar koli. Ali tudi v življenjskih okolščinah ne znate utemeljiti svojega vnanejega ravnanja? Če vas na primer, Vjuncov, poprosim, da stopite zapret tistale vrata, ali mi boste odrekli?«

»Zapreti vrata? Prav rad!« — je odgovoril učenec s svojo običajno pavlihovsko kretnjo.

Nismo se še ozrli, že je zaloputnil vrata in se vrnil na svoje mesto.

»To se ne pravi vrata zapreti,« — je pripomnil Torcov. — »To se pravi vrata zaloputniti, toliko, da se iznebite nadlege. Pod besedo »zapreti vrata« razumemo predvsem notranjo željo, zapreti jih tako, da ne bi vleklo skoznje, kakor vleče zdajle, ali da v prednji sobi ne bi bilo slišati tega, kar tukaj govorimo.«

»Saj se ne zapro! Častna beseda! Ne in ne!«

V opravičilo je pokazal, kako se vrata sama od sebe odpirajo.

»Tem več časa in prizadevnosti je treba vporabiti za izvršitev moje prošnje.«

Vjuncov je stopil tja, se dolgo trudil z vrati in jih naposled zaprl.

»Vidite, to je resnično dejanje,« — ga je bodril Torcov.

Lastnik in izdajatelj: Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani. Predstavnik. Oton Župančič. Urednik: Josip Vidmar. Za upravo: Josip Vidmar. Tiskarna Makso Hrovatin. Vsi v Ljubljani.

La bella avventura

Commedia in tre atti di: *G. A. de Cailavet, Robert de Flera, Etienne Rey.*

Traduzione di *R. Pregarc.*

Scenografo: Ing. arch. *E. Franz.*

Regia di: *Jože Kovčič*

Andre d'Eguzon	VI. Skrbinšek
Valentin de Barroyer	Nakrst
Conte d'Eguzon	Drenovec
Serignan	Košuta
Dott. Pinbrache	Lipah
Didier	Presetnik
Remi	Blaž
Gustou	Košič
Helena de Trevillac	Levarjeva
Signora de Trevillac	Kraljeva
Contessa d'Eguzon	Gabrijelčičeva
Jeanine	Nablocka
Signora de Verceil	Starčeva
Jeane de Verceil	J. Boltarjeva
Luiše	Remčeva
La cucitrice	Križajeva

Pausa dopo il primo atto.

Vestiti di signora Levar confezionati da Souvan.

cassa si apre alle ore 16 30 Inizio della rappresentazione alle ore
Fine dello spettacolo alle ore 20

Lepa pustolovščina

Komedija v treh dejanjih. Spisali: *G. A. de Cailavet, Robert de Flers, Etienne Rey.*

Prevel: *R. Pregarc.*

Scenograf: Inž. arh. *E. Franz.*

Režiser: *Jože Kovič*

Andre d'Eguzon	Vl. Skrbinšek
Valentin de Barroyer	Nakrst
Grof d'Eguzon	Drenovec
Serignan	Košuta
Dr. Pinbrache	Lipah
Didier	Presetnik
Remi	Blaž
Gestou	Košič
Helena de Trevillac	Levarjeva
Gospa de Trevillac	Kraljeva
Grofica d'Eguzon	Gabrijelčičeva
Jeantine	Nablocka
Gospa de Verceil	Starčeva
Jeane de Verceil	J. Boltarjeva
Laise	Remčeva
Švilja	Križajeva

Odmor po prvem dejanju.

Obleke ge. Levarjeve izdelal salon Souvan.

Blagajna se odpre ob 16'30

Začetek ob 17

Konec ob 20
